

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีพื้นฐานการทำเกษตรกรรมมาตั้งแต่บรรพบุรุษหลายชั่วอายุคน และยังทำต่อไปเรื่อยๆ การเปลี่ยนแปลงภูมิประเทศ สิ่งแวดล้อม และการใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ มีผลกระทบต่อการทำเกษตรกรรม ผลผลิตต่ำลง ต้นทุนสูงขึ้น เป็นเหตุให้พึ่งปัจจัยภายนอกมากขึ้น กระบวนการผลิตภาคการเกษตรตกอยู่ภายใต้กระแสแนวคิดทุนนิยม ซึ่งมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ เป็นหลัก แนวคิดดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อระดับท้องถิ่นและระดับรากหญ้า ซึ่งขัดแย้งกับแนวพระราชดำรินายหลวงอย่างสิ้นเชิง การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับเกษตรกรรมนั้น จะมีการปฏิบัติตามขั้นตอน ทฤษฎีใหม่ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 3 ขั้น คือ 1. ผลิตเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน 2. รวมกลุ่มเพื่อผลิต และ 3. ร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพ จากพื้นฐานความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านปศุสัตว์ ซึ่งมีการผลิตโดยใช้สารเคมี สารเร่ง การเจริญเติบโต ยาปฏิชีวนะ ตลอดจนการสังเคราะห์และการผลิตในรูปแบบต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม และไม่ใส่ใจต่อสวัสดิภาพของสัตว์ (Animal Welfare) เป็นวิถีที่ถูกใช้ในวงการอุตสาหกรรมและแผ่ขยายลงสู่ระดับเกษตรอย่างกว้างขวาง ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ ระบบนิเวศน์ของดิน น้ำ พืช และสัตว์ ตลอดจนสุขภาพความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตของผู้บริโภคเป็นสิ่งที่ไม่น่าหลีกเลี่ยงได้ในระยะยาว เนื่องจากระบบการผลิตดังกล่าวมุ่งเน้นในเรื่องของผลผลิตมวลรวม และความคุ้มค่าเป็นหลัก

วัฒนธรรมของคนไทยมีความคุ้นเคยกับเรื่องเลี้ยงโคมายาวนานตั้งแต่บรรพบุรุษสืบสานต่อเนื่องกันมาจนถึงคนในปัจจุบัน ดังนั้นการสะสมภูมิปัญญาในด้านการจัดการใช้ ทรัพยากร การรักษา สิ่งแวดล้อมในการเลี้ยงโค พฤติกรรมจัดการเลี้ยงดูแล ตลอดจนความรู้ด้านสมุนไพรและการแก้ปัญหาสุขภาพสัตว์ ซึ่งสามารถนำไปศึกษาสังเคราะห์ เป็นองค์ความรู้ใหม่ในการผลิตโคเนื้ออินทรีย์ได้ปัจจุบันได้ รูปแบบการผลิตโคอินทรีย์ในต่างประเทศมีการจัดการหลากหลายรูปแบบ การจัดการเลี้ยงดู โดยเฉพาะสัดส่วนของสัตว์ต่อหน่วยพื้นที่ และการจัดการทางด้านสุขภาพ แต่ข้อมูลของไทยยังไม่มีการศึกษาอย่างชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในโคพันธุ์ต่างประเทศและลูกผสมซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่เหมาะสม รวมถึงไม่สามารถเป็นแนวทางในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพต่อการเลี้ยงโคในปัจจุบัน

การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยการใช้ภูมิปัญญาที่ได้รับถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ มาใช้ร่วมกับปศุสัตว์แบบพึ่งพาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็นระบบการจัดการผลิตปศุสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กลมกลืนระหว่างแผ่นดิน พืช และสัตว์ที่เหมาะสม เป็นไปตามความต้องการทางสรีรวิทยา และพฤติกรรมของสัตว์ที่ทำให้เกิดความเครียดต่อสัตว์น้อยที่สุด ส่งเสริมให้สัตว์มีสุขภาพดี เน้นการป้องกันโรคโดยอาศัยการจัดการฟาร์มที่ดี หลีกเลี่ยงการใช้ยาและสารเคมีสำหรับการผลิตโคเนื้อในประเทศไทยมีประมาณ 5.6 ล้านตัว (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2548) ปัจจุบันในกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อมีการใช้ที่ชัดเจน หากมีการจัดระบบการผลิตที่ถูกต้องร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้อย่างถูกต้องแล้ว การผลิตโคอินทรีย์อย่างมีแบบแผนและถูกหลักวิชาการ จะเป็นทางเลือกหนึ่ง ที่เพิ่มมูลค่าผลผลิตจากฟาร์มโคเนื้อแบบพึ่งพาตนเองและอย่างยั่งยืนได้ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลทางวิชาการของการผลิตโคเนื้ออินทรีย์ร่วมกับการควบคุมสุขภาพโคแบบพึ่งพาตนเองยังมีน้อยและไม่ชัดเจน

ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาองค์ความรู้ในเรื่องการผลิตโคเนื้อและการใช้ภูมิปัญญาควบคุมสุขภาพโคแบบพึ่งตนเองในชุมชนและจะนำสู่การสร้างรากฐานสำคัญในการนำพาการผลิตด้านปศุสัตว์ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการภายในประเทศได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาด้านการจัดการเลี้ยงโคและการใช้น้ำส้มควันไม้เพื่อป้องกันรักษาโรคในสัตว์
2. เพื่อเปรียบเทียบจำนวนโคต่อหน่วยพื้นที่ ที่เหมาะสมต่อการผลิตโคเนื้ออินทรีย์ของเกษตรกรในเขตจังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อบูรณาการเกษตรผสมผสานลดเลิก การใช้สารเคมีในการผลิตและเผยแพร่แนะนำได้อย่างเหมาะสม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับ การผลิต โคมตามวิถีชาวบ้านและดูแล สุขภาพ โคมตามวิถีชาวบ้าน
2. ได้รูปแบบการผลิตโคมอินทรีย์ที่เหมาะสมต่อความเป็นจริงในปัจจุบัน
3. เกษตรกรสามารถนำความรู้ด้านการผลิตโคมอินทรีย์ไปใช้ได้จริงเพื่อสืบสานภูมิปัญญา ท้องถิ่น
4. ทำให้ประชาชนคนไทยสนใจนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น ลดต้นทุนการผลิต สร้างความมั่นคงให้เศรษฐกิจชุมชน เกิดความเข้มแข็งของชุมชน และสังคม
5. ทำให้เกิดการการพัฒนาวิชาการและการนำไปใช้เพิ่มขึ้น
6. สามารถผลิตนักวิชาการ นักวิจัยรุ่นใหม่ ที่มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ความสามารถในการทำงานวิชาการสู่ชุมชน เฉพาะด้านอย่างน้อย 2 คน

ขอบเขตของการวิจัย

เป็นโครงการวิจัยที่ดำเนินการเชิงสำรวจ ทดสอบแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบการ ผลิตโคมอินทรีย์ โดยเน้นการศึกษารูปแบบการจัดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตต่อหน่วยพื้นที่ ประสานกับการจัดการด้านสุขภาพโคด้วย ภูมิปัญญาในท้องถิ่นในด้านดูแลสุขภาพโคของ เกษตรกรในปัจจุบัน